

Jutta Juncker: *Værnepligt*. (Odense Universitetsforlag, 1995). 85 s., 150 kr.

Under dæknavnet »Storhertuginde« spillede netop afdøde Jutta Juncker, født Graae, en vigtig rolle i den danske modstandsbevægelse. Der er da også, i bedste forstand, noget aristokratisk over hendes lille bog, som afdæmpet og uden selviscenesættelse beretter om forfatterens illegale virke. Og det var først og fremmest illegalt efterretningsarbejde og andet SOE-relateret arbejde.

Via svogeren Ebbe Munck og vennen Volmer Gyth fra Generalstabens Efterretningssektion blev sparekasseassistenten Jutta Graae allerede i 1940 postmester og kurer for indsamling af militære efterretninger og videreforsendelse af disse til SOE i London. Frem til august 1943 kom hun ikke mindst i sin egenskab af vært for illegale møder også tæt på SOE's andre aktiviteter i Danmark.

I september 1943 flygtede hun til Sverige, og i Stockholm blev hun centralt placeret som sekretær for efterretningsofficererne Mørch og Nordentoft, der bearbejdede og formidlede det danske stof videre til SOE i London. Fra oktober 1944 til april 1945 virkede Jutta Graae i London, først ved oberstløjtnant Hvalkof's danske militærmission ved SHAEF og siden i SOE's hovedkvarter, hvor hun kom til at arbejde tæt sammen med Svend Truelsen og sin senere ægtemand Flemming Juncker. I april 1945 vendte hun tilbage til arbejdet i Stockholm.

Det illegale arbejde, som Jutta Juncker deltog i, hører til det mest velbeskrevne i den danske modstandsbevægelses historie, først gennem Hæstrups minutøse arbejde og senest gennem Hans Chr. Bjergs bog *Ligaen*. Man kunne hertil føje Ebbe Muncks erindringsbog fra 1967. Alle koncentrerer de sig om forbindelserne til de vestlige

allierede og vægter betydningen heraf højt. Jutta Junckers bog følger sig ind i traditionen og bringer i øvrigt ikke opsigtsvækkende nyt. Dog synes rivaliseringen om det danske efterretningsstof mellem SOE og den traditionelle britiske militære efterretningstjeneste SIS at træde tydeligere frem end tidligere. I hvert fald bringes nye detaljer.

Som anmelder orker man næsten ikke at gentage de mange kildekritiske og metodiske problemer, som især sene beretninger rejser. Denne bog baserer sig på en beretning, som Jutta Juncker sandsynligvis (det anføres ikke nærmere!) har nedfældet i løbet af 70'erne eller 80'erne, efter at hun havde været med til på Rigsarkivets opfordring at ordne Efterretningstjenestens arkiv. Beretningen, og dermed bogen, er derfor sandsynligvis lige dele erindring og lige dele historisk fremstilling. Men hvor det ene begynder, og hvor det andet slutter, er umuligt at sige. Dertil kommer sandsynligvis private samtaler med centrale aktører, læsning af andre fremstillinger etc. Betragter man imidlertid bogen i sin egen ret, er den som nævnt nøgtern og stilfærdig. Forfatteren forstår tillige at udtrykke sig kontant og klart – ikke sjældent med en tør humor eller en lille sarkastisk finte. Det går ud over både de danske kommunister, Jane Horney og Montgomery.

Henrik Skov Kristensen

Hans Sode-Madsen (red.): *Dengang i Theresienstadt. Deportationen af de danske jøder 1943-45*. (Det Mosaiske Trossamfund, 1995). 95 s., 98 kr.

Bogen er udgivet af Det Mosaiske Trossamfund for at markere 50-året for udfrielsen i april 1945 af de internerede danske jøder i Theresienstadt. Teksten falder i tre dele: Først bidrager redaktøren Hans Sode-Madsen, som tidligere har publiceret inden for emnet,